

INSTRUMENTS AND INSTITUTIONS FOR SUPPORTING R&D IN ENTERPRISES

MECHANIZMY WSPARCIA PROCESU B+R PRZEDSIĘBIORSTW

ABSTRACT

The variety of sources and forms available for supporting the R&D process has, including non-repayable funds changed dramatically over the last few years. Today they are available for all interested in the running researches – both start-ups, as well as large companies. It is an extension of instruments sharing risks embodied in company's development in the long run. Offered measures of financial support system are an attractive factor decreasing the risk of investment in R&D and encouraging entrepreneurs to spend their own funds for research. This has a strong impact on the sphere creating innovative solutions giving a competitive advantage.

STRESZCZENIE

Różnorodność źródeł, jak też dostępnych form wsparcia sfery badawczo-rozwojowej, w tym bezzwrotnych środków publicznych, zmieniła się radykalnie w ciągu ostatnich lat, co powoduje, że dzisiaj sięgać po nie mogą zarówno startupy, jak i duże firmy zainteresowane rozwojem B+R. Zachęcają one do podejmowania ryzyka oraz rozwoju firmy w dłuższej perspektywie. Oferowane środki finansowe wraz z systemem wsparcia ustawami stanowią istotny czynnik obniżający ryzyko inwestycyjne w B+R, jak też zachęcający przedsiębiorców do wydatkowania własnych środków na badania. Dają silny impuls do poszukiwania rozwiązań innowacyjnych oferujących przewagi konkurencyjne.

KEYWORDS: *R&D Process, instruments for research supporting, structural funds, government grants, tax shield*

SŁOWA KLUCZOWE: *proces B+R, instrumenty wsparcia w obszarze B+R, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, granty rządowe, ulga podatkowa*

WPROWADZENIE

Działalność w zakresie badań i rozwoju (B+R) obejmuje trzy rodzaje badań. Są to: badania podstawowe, badania stosowane (razem z przemysłowymi) i prace rozwojowe. Dzięki badaniom podstawowym powstają nowe idee, twierdzenia, formułowane są nowe prawa nauki, zwiększa się zasób istniejącej wiedzy. Wyniki badań stosowanych, wykorzystujących rezultaty badań podstawowych, mogą być użyteczne w praktyce oraz stanowić punkt wyjścia w realizacji prac rozwojowych. Na tym etapie następuje połączenie efektów prac badawczych i wiedzy technicznej, które ma na celu wprowadzenie do produkcji nowego czy zmodernizowanego wyrobu, nowej technologii, nowego systemu organizacji czy marketingu. W czasie prac rozwojowych wyniki uzyskane w procesie stosowanych badań zostają przekształcone w innowacje. Proces B+R jest zatem procesem, którego początkiem jest odkrycie naukowe, przechodzące szereg etapów rozwoju i kończące się dobrem finalnym zdolnym do samodzielnego życia (Marciniak, 2010).

Finansowanie procesu B+R to wielkie wyzwanie. Rynek w niedużym zakresie oferuje atrakcyjne wsparcie komercyjne, ponieważ jest to ta część funkcjonowania każdego biznesu, która uznawana jest za najbardziej ryzykowną oraz najbardziej wymagającą. Niemniej jednak to właśnie na działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstwa budują swoją wartość rynkową oraz konkurencyjność. Natomiast nowoczesna gospodarka to taka, która generuje odpowiednią ilość i jakość projektów badawczych, umożliwiających budowanie przewag konkurencyjnych zarówno na poziomie wiedzy, jak i innowacyjności. Polska stoi przed olbrzymią szansą wsparcia całego obszaru B+R ze środków publicznych, głównie z dotacji europejskich. Jednak dalej problemem jest przejście ze sfery B+R do biznesu. Recepty na to nie dają fundusze europejskie, ale mogą ten proces współfinansować. A zatem skoro środki publiczne na sfinansowanie procesu B+R są dostępne, to pozostaje tylko podjąć to ryzyko.

INNOWACYJNOŚĆ POLSKIEJ GOSPODARKI

Innowacyjność gospodarki to jej zdolność do tworzenia i adoptowania innowacji technologicznych. Jednym z głównych czynników determinujących innowacyjność gospodarki jest kapitał ludzki, rozumiany jako zakumulowa-

ny zasób wiedzy, kwalifikacji, umiejętności, zdolności i gotowości zwiększenia potencjału gospodarczego, posiadany przez jego właścicieli oraz społeczeństwo jako całość. Im większym zasobem kapitału ludzkiego dysponuje kraj, tym wyższa jest dynamika procesów innowacyjnych oraz większa ich efektywność (Marciniak, 2010).

Publikowany systematycznie przez Komisję Europejską raport Innovation Union Scoreboard, czyli Unijna Tablica Wyników w zakresie innowacji, oraz zawarty w nim sumaryczny wskaźnik innowacyjności (*Summary Innovation Index – SII*) pokazuje, że Polska w 2015 r., podobnie jak w latach poprzednich, należała do grupy umiarkowanych innowatorów, czyli państw ze wskaźnikiem SII poniżej średniej UE-28. Wskaźnik SII obliczany jest na podstawie dokonań związanych z działaniami innowacyjnymi, takimi m.in. jak: siły sprawcze innowacji obejmujące zasoby ludzkie, wydatki na B+R, liczba zgłoszonych wynalazków, wyniki MŚP wprowadzających innowacje (http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/innovation-scoreboard/index_en.htm).

Bez wątpienia mocną stroną Polski są zasoby ludzkie – duży udział osób zarówno z wykształceniem wyższym w wieku 30–34 lat, jak i z wykształceniem średnim w grupie wiekowej 20–24 lat, wysoki odsetek młodych naukowców, systematycznie wzrastająca liczba osób zatrudnionych w sferze badań, rozwoju i innowacji – w ciągu ostatniej dekady o blisko 14%, przy czym najwyższa dynamika wystąpiła w sektorze przedsiębiorstw.

Coraz lepsze warunki w Polsce do prowadzenia przez przedsiębiorstwa działalności badawczo-rozwojowej oraz innowacyjnej potwierdzają wyniki globalnego wskaźnika konkurencyjności (*Global Competitiveness Report*). Indeks uwzględnia czynniki innowacyjności i rozwoju, a więc jakość środowiska biznesowego czy innowacyjność gospodarki. Ranking na lata 2014–2015, obejmujący 148 krajów, wymienia Polskę na 43. miejscu przed takimi europejskimi krajami, jak Słowacja, Węgry czy Włochy (<http://gcr.weforum.org/ger/Rankings.htm>).

Ważnym wskaźnikiem innowacyjności gospodarki jest patentowa wynalazczość technologiczna (produktowa oraz procesowa). I choć statystyki w tym zakresie dotyczące Polski nie są imponujące, to należy odnotować, że w ciągu ostatniej dekady nastąpił wzrost liczby europejskich zgłoszeń

patentowych dokonanych przez polskie firmy w European Patent Office (EPO). W 2005 r. było to 105 zgłoszeń, a w 2014 r. już 475. Ponadto zwiększył się znacząco udział tych zgłoszeń w stosunku do zgłoszeń pochodzących z innych państw Europy Środkowo-Wschodniej. W 2014 r. wynosił blisko 45%. Świadczy to o tym, że przynajmniej na tle sąsiadów polskie podmioty w coraz większym stopniu decydują się na europejską ochronę patentową tych rozwiązań technicznych, które są istotne z ekonomicznego punktu widzenia, oraz że Polska staje się regionalnym liderem. Podobne tendencje występują w przypadku międzynarodowych zgłoszeń patentowych, w trybie PCT (*Patent Co-operation Treaty*), który umożliwia ochronę w 148 krajach świata. W 2014 r. polskie firmy dokonały 348 takich zgłoszeń. W odniesieniu do zgłoszeń patentowych w trybie PCT udział zgłoszeń podmiotów zagranicznych w stosunku do wszystkich zgłoszeń wymieniających polskich twórców wahał się w granicach od 28% w 2005 r. do 47% w 2011 r. Z pewnością wiąże się to z tworzeniem w Polsce przez międzynarodowe korporacje centrów badawczo-rozwojowych, wykorzystujących kompetencje polskich inżynierów oraz naukowców.

Wskazuje to również na poziom umiędzynarodowienia działalności badawczo-rozwojowej.

Według danych Eurostatu udział eksportu wyrobów wysokiej techniki w eksporcie ogółem w 2014 r. w Polsce wyniósł 8%, dla porównania średnio w UE był na poziomie 15%. Oznacza to, że produktów i usług wysokiej technologii, o dużej naukochłonności produkujemy mało, wobec tego mało też eksportujemy. Ma to zapewne związek z wciąż niskim poziomem wydatków na B+R.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego nakłady w sektorze badawczo-rozwojowym rosną, choć powoli. W 2015 r. wyniosły 18 061 mld zł, tj. o 11,7% więcej niż w 2014 r. Wskaźnik nakładów na B+R, jako procent PKB, kształtował się następująco: w 2014 r. 0,94% PKB, w 2015 r. 1% PKB (<http://stat.gov.pl>). Mimo ich systematycznego wzrostu nadal są niższe od docelowych 1,7% PKB, które Polska zobowiązała się osiągnąć do 2020 r.

Tabela 1.

Udział nakładów na B+R w % PKB

Lata	Udział w % PKB
2012	0,89
2013	0,87
2014	0,94
2015	1,00
2020	1,70 wartość docelowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Warszawa 2016

DZIAŁALNOŚĆ B+R PRZEDSIĘBIORSTW

Podstawowym uwarunkowaniem, od którego zależą inwestycje przedsiębiorstw, jest projekt, pomysł – idea rozwoju produkcji lub chociażby jej wzrostu. Chodzi przy tym o ocenę realności popytu na nowe produkty lub na znalezienie odbiorców znacznie większego wolumenu produkcji. Generowanie innowacyjnych projektów jest od dawna badane przez naukoznawstwo (Marciniak, 2008). Sama teoria pokazuje wyraźnie, że rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy wymaga znacznych nakładów na badania.

Tabela 2.

Udział nakładów na B+R ponoszonych przez przedsiębiorstwa w % PKB

Lata	Udział w % PKB
2012	0,33
2013	0,38
2014	0,39
2015	0,39
2020	0,6–0,8 wartość docelowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Warszawa 2016

Nowa perspektywa finansowa UE 2014–2020 pokazuje, że to przedsiębiorstwa będą głównymi beneficjentami programów pomocowych w Polsce, a ich wkład w budowę gospodarki opartej na wiedzy stanie się znaczący. Ukierun-

kowanie pomocy publicznej jest na tyle istotne, że jej wysokość oraz dostępność należą do najważniejszych czynników stymulujących przedsiębiorstwa do podejmowania działań w obszarze badawczo-rozwojowym. W Polsce wzrasta udział przedsiębiorstw w finansowaniu procesu B+R.

W 2015 r. w Polsce blisko 47% wszystkich wydatków w obszarze B+R, ponoszonych zarówno przez sektor prywatny (przedsiębiorstwa, instytucje niekomercyjne), jak i publiczny (rządowy, szkolnictwa wyższego), stanowiły nakłady ponoszone przez przedsiębiorstwa (<http://stat.gov.pl>).

Tabela 3.

Udział sektora przedsiębiorstw w nakładach na B+R w ramach sektorów wykonawczych wg GUS, w %

Lata	Udział w %
2012	37,0
2013	44,0
2014	46,0
2015	46,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Warszawa 2016

W 2013 r. Polska znajdowała się na 10. miejscu w Unii Europejskiej pod względem wielkości wydatków sektora prywatnego na innowacje (<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>). Zestawienie danych o przeciętnych nakładach na projekty B+R z informacjami Eurostat dotyczącymi liczby innowacyjnych firm wskazuje, że grono przedsiębiorstw aktywnych w sferze badawczo-rozwojowej jest stosunkowo ograniczone, lecz dość dobrze doinwestowane (Nieć, 2013).

Coraz więcej przedsiębiorstw tworzy własne działy badawczo-rozwojowe i centra usług nowoczesnych o różnych profilach działalności. Są to m.in.: centra usług wspólnych (SSC), centra outsourcingu usług biznesowych (BPO), centra outsourcingu IT (ITO), centra badawczo-rozwojowe (CBR). Sektor nowoczesnych usług biznesowych, w ciągu ostatnich trzech lat, wzrósł w Polsce o 50%. Coraz większy odsetek centrów usług nowoczesnych stanowią centra z kapitałem polskim.

Obok stosunkowo wysokiej dostępności kapitału atutem polskiego sektora badawczo-rozwojowego jest współpraca między różnymi podmiotami w obszarze innowacji. Współpraca polskich przedsiębiorstw z innymi jednostkami (np. naukowymi) mieści się na poziomie średniej europejskiej.

WYBRANE INSTRUMENTY WSPARCIA DZIAŁALNOŚCI B+R PRZEDSIĘBIORSTW

Polskie przedsiębiorstwa mogą skorzystać z wielu instrumentów wsparcia działalności badawczo-rozwojowej, głównie za pomocą środków unijnych.

Istotnym instrumentem wsparcia, realizowanym przez Ministerstwo Gospodarki w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (PO IG) w perspektywie finansowej 2007–2013, było działanie 4.5. Wsparcie inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki. Miało ono na celu poprawę pozycji konkurencyjnej gospodarki poprzez wzrost liczby inwestycji z dużym potencjałem innowacyjnym zarówno w sektorze produkcyjnym, jak i nowoczesnych usług oraz tych związanych z rozpoczęciem działalności badawczo-rozwojowej w przedsiębiorstwie (Zadura-Lichota, 2015). Środki unijne pozwoliły na prowadzenie projektów inwestycyjnych obciążonych większym ryzykiem. Ich realizacja bez tego wsparcia byłaby zbyt ryzykowna, przede wszystkim dla mikro oraz małych przedsiębiorstw.

W tabeli 4 przedstawiono przykłady wsparcia procesu badawczo-rozwojowego przedsiębiorstw z PO IG 4.5.

W obecnej perspektywie finansowej 2014–2020 jeszcze więcej środków jest dostępnych na sferę B+R, co powinno przyczynić się do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym.

Wsparcie publiczne oferowane przez Specjalne Strefy Ekonomiczne (SSE) przyciąga również inwestycje w obszarze badawczo-rozwojowym. W ostatnich kilku latach w SSE zostało ulokowanych 13 projektów inwestycyjnych bezpośrednio związanych z dziedziną B+R, o łącznych nakładach inwestycyjnych 167 mln zł oraz deklarowanym zatrudnieniu 450 osób. Najwięcej z tych projektów realizowanych jest w strefach: wałbrzyskiej (4), łódzkiej, pomorskiej i krakowskiej (po 2). Po tego typu wsparcie sięgały głównie przedsiębiorstwa z kapitałem polskim (8 z 13 projektów inwestycyjnych) (<http://www.mg.gov.pl>).

Tabela 4.

Przykłady wsparcia działalności B+R przedsiębiorstw z PO IG 4.5

Przedsiębiorstwo	Nazwa projektu inwestycyjnego	Koszty kwalifikowane w mln zł	Wysokość wsparcia w mln zł
General Electric Company Polska sp. z o.o.	Stworzenie CBR nowych technologii ograniczenia emisji oraz optymalizacji spalania	33,1	9,9
Dolby Poland sp. z o.o.	Stworzenie CBR dla rozwoju systemów dźwiękowych	16,9	6,7
Grupa Kęty S.A.	Stworzenie CBR	12,9	6,4
Faurecia Grójec R&D Center S.A.	Stworzenie CBR komponentów foteli samochodowych	-	-
INGLOT sp. z o.o.	Stworzenie CBR	-	-

Źródło: Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2015

W latach 2011–2015 rządowy program wspierania przedsiębiorstw współfinansował 19 projektów w obszarze rozwoju działalności B+R, w których przedsiębiorcy zadeklarowali łączne wydatki w wysokości 161,4 mln zł i zatrudnienie 1909 osób, głównie dla pracowników z wyższym wykształceniem. Projekty te uzyskały wsparcie w wysokości 34,4 mln zł. Najbardziej atrakcyjną lokalizacją dla przedsiębiorstw realizujących prace badawczo-rozwojowe, w ramach rządowego programu, okazał się Wrocław (6 projektów), następnie Kraków, Łódź i Warszawa. Ponad 40% przedsiębiorstw aplikujących w ramach działań B+R stanowiły firmy amerykańskie (8 z 19). Amerykanie zadeklarowali utworzenie 700 miejsc pracy, co stanowiło ponad 30% zatrudnienia zaoferowanego w ramach 19 wspieranych inwestycji. Drugą największą grupę beneficjentów stanowiły przedsiębiorstwa polskie. Profile sektorowe spółek matek, tworzących w Polsce projekty w sferze B+R, to sektor IT oraz sektory produkcyjne: chemiczny, elektroniczny, motoryzacyjny, spożywczy (<http://www.mg.gov.pl>).

Obecnie przedsiębiorstwa prowadzące działalność B+R mogą uzyskać duże wsparcie finansowe z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój. To środki przeznaczone m.in. na utworzenie lub rozbudowę Centrum Badawczo-Rozwojowego (CBR), na realizację i wdrożenie prac B+R, na działalność badawczo-rozwojową w zakresie instalacji demonstracyjnych i pilotażowych czy na utworzenie konsorcjów naukowo-przemysłowych.

Środki na B+R mogą być przyznawane w ramach pomocy horyzontalnej, która kierowana jest do wszystkich przedsiębiorstw, bez względu na sektor gospodarki czy miejsce prowadzenia biznesu, w ramach pomocy regionalnej uzależnionej od miejsca realizacji inwestycji czy w ramach pomocy *de minimis*, w przypadku której przedsiębiorcy mogą liczyć na maksymalnie 200 tys. euro w ciągu 3 lat.

Kolejnym instrumentem wsparcia w obszarze B+R jest rządowe wsparcie inwestycji zagranicznych. Ma ono formę dotacji w wysokości 10% wartości inwestycji. Warunkiem jej uzyskania jest utworzenie co najmniej 35 nowych miejsc pracy oraz wydatki inwestycyjne powyżej 1 mln zł. Plusem tego wsparcia są uproszczone procedury administracyjne przy ubieganiu się o środki oraz przy raportowaniu wyników. Nie bez znaczenia jest tu pomoc, jaką zapewnia Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych (PAIIIZ), która wspiera przedsiębiorstwo na każdym etapie procesu B+R.

Ważnym elementem wsparcia działalności B+R przedsiębiorstw jest również coraz szersza współpraca z polskimi uczelniami, ze środowiskiem naukowym.

Dwa obszary prawa mają istotne znaczenie dla prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej. Jest to prawo własności intelektualnej, które umożliwia należyłą ochronę rezultatów procesu B+R, oraz prawo podatkowe, które preferencyjnie traktując działalność badawczo-rozwojową, może sprzyjać podejmowaniu aktywności tego rodzaju.

Prawna ochrona rezultatów prac B+R jest realizowana poprzez katalog praw własności intelektualnej. Zalicza się do nich ochronę patentową przysługującą rozwiązaniom technicznym spełniającym przesłanki wynalazków. W ciągu ostatniej dekady nastąpił znaczący wzrost liczby zgłoszeń patentowych, zarówno europejskich, jak i międzynarodowych, dokonanych przez

polskie podmioty. Świadczy to o tym, że polskie firmy coraz częściej decydują się na ochronę patentową w Europie i na świecie.

Mechanizmem, który może zachęcić polskie przedsiębiorstwa do większych inwestycji w prace badawczo-rozwojowe, może stać się nowa ulga podatkowa na B+R. Nowelizacja ustawy o wspieraniu innowacyjności, która weszła w życie 1 stycznia 2016 r., zmienia zasady podatkowego wsparcia w obszarze B+R. Konstrukcja poprzedniej ulgi w żaden sposób nie wspierała procesu badawczo-rozwojowego, czyli nie kreowała przez przedsiębiorstwa nowych technologii. Promowała nabywanie gotowych rozwiązań. Taki model wsparcia nie przyczynił się do rozwoju rodzimej innowacyjności, natomiast przyczynił się do utrwalenia pozycji Polski jako importera technologii. Z nowych zasad odliczeń, obowiązujących od początku 2016 r., mogą skorzystać jedynie przedsiębiorstwa prowadzące prace B+R. Mechanizm ulgi polega na możliwości dodatkowego odliczenia, czyli od podstawy opodatkowania kosztów kwalifikowanych poniesionych bezpośrednio na prace badawczo-rozwojowe. W przypadku kwalifikowanych kosztów pracy dodatkowo można odliczyć 30% kosztów. Natomiast wysokość odliczenia pozostałych kosztów kwalifikowanych zależy od statusu przedsiębiorstwa.

Średnie, małe oraz mikroprzedsiębiorstwa mogą dodatkowo odliczyć 20%, duże jedynie 10% kosztów. Mimo stosunkowo niskiego poziomu dopuszczalnych odliczeń, choćby w porównaniu z innymi krajami – nowa ulga na B+R jest zdecydowanie korzystniejsza od poprzednio obowiązujących rozwiązań. Nie wymaga np. pozyskania od jednostek naukowych tzw. opinii o innowacyjności. Warunkiem skorzystania z niej jest prowadzenie ewidencji wydatków na B+R, co powinno przyczynić się do urzeczywistnienia statystyk dotyczących nakładów przedsiębiorstw na proces badawczo-rozwojowy.

Zmieniona ustawa o wspieraniu innowacyjności pozwala również na to, aby aport w postaci tzw. komercjalizowanej własności intelektualnej wnoszony do spółek kapitałowych był zwolniony z opodatkowania. Ta preferencja dotyczy przede wszystkim praw własności przemysłowej (wynalazki, wzory użytkowe, wzory przemysłowe, *know-how*), w sytuacji kiedy podmiotem wnoszącym aport jest twórca rozwiązania (osoba fizyczna), uczelnia, instytut badawczy, instytut naukowy PAN. Nie obejmuje praw autorskich (np. praw do programów komputerowych).

NAJWAŻNIEJSZE KIERUNKI ZMIAN W SFERZE B+R

Uchwałą z dnia 15 stycznia 2013 r. Rada Ministrów przyjęła Strategię Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” (<http://www.mg.gov.pl>). To dokument wyznaczający priorytetowe kierunki działań w obszarze badawczo-rozwojowym. Strategia zakłada takie działania, jak: wspieranie transferu wiedzy między sferą B+R a gospodarką, stymulowanie sektora prywatnego do finansowania procesu badawczo-rozwojowego, współpraca krajowych i zagranicznych jednostek naukowych. Programem wykonawczym do Strategii jest, przyjęty uchwałą z dnia 8 kwietnia 2014 r. przez Radę Ministrów, Program Rozwoju Przedsiębiorstw do 2020 r. (<http://www.mg.gov.pl>), w którym przewidziana jest m.in. szersza współpraca między światem nauki i biznesu, szczególnie w zakresie inteligentnych specjalizacji. Na poziomie krajowym zostało wyznaczonych 19 inteligentnych specjalizacji w pięciu obszarach tematycznych. Dla poszczególnych województw inteligentne specjalizacje wyznaczone zostały w ramach 16 Regionalnych Strategii Innowacji. Wybrane branże zostaną zasilone największym strumieniem środków finansowych, przede wszystkim w obszarze B+R.

Tendencja do większego wsparcia w wybranych dziedzinach przejawia się także w tworzeniu programów sektorowych. Są to programy finansowania procesu B+R w wybranych branżach. O ich utworzeniu decydują przedstawiciele danego sektora. Dotychczas w ofercie Narodowego Centrum Badań i Rozwoju znalazły się dwa programy sektorowe, jeden dla branży medycznej – Innomed, drugi dla branży lotniczej – Innolot.

Coraz większego znaczenia nabiera współpraca jednostek naukowych z przedsiębiorstwami. Wspólne przedsięwzięcia obu tych środowisk premowane są poprzez udzielanie wsparcia ze środków publicznych. Programy operacyjne 2014–2020 dają większą możliwość pozyskania dofinansowania przez jednostki naukowe przy tworzeniu konsorcjów oraz partnerstw z przedsiębiorstwami. Dokumenty programowe zakładają także wsparcie dla rozwoju klastrów, które są jedną z form współpracy pomiędzy nauką a biznesem.

Na szerokie możliwości wsparcia mogą liczyć przedsiębiorstwa, głównie małe i średnie, planujące wdrożyć wyniki prac badawczo-rozwojowych do swojej działalności. Rozwój polskiego sektora B+R zwiększa dostrzegalność polskich przedsiębiorstw na świecie. Wokół innowacyjnych produktów oraz

usług coraz częściej buduje się międzynarodowe sieci współpracy innowacyjnych podmiotów. Przygotowanie do wejścia na zagraniczne rynki, opracowanie planów oraz strategii, kampanie promocyjne – to niektóre z działań, na jakie przedsiębiorstwa będą mogły otrzymać wsparcie z programów operacyjnych.

Ważnym trendem obecnej perspektywy finansowej 2014–2020 jest filozofia *open innovation* (otwartych innowacji), która zakłada budowanie przewagi konkurencyjnej dzięki wiedzy i zasobom, których nie można czy też nie opłaca się rozwijać we własnej firmie. Filozofia ta pozwala na tworzenie nowych produktów i rozwiązań, ze świadomą rezygnacją z posiadania pełnej władzy nad prawami do całościowego rozwiązania, zachowując jedynie niezbędne zabezpieczenie własności intelektualnej w zakresie działalności biznesowej. Takie tworzenie „wspólne” ma sens, ponieważ przy tak dynamicznym globalnym postępie nauki oraz technologii budowanie przez firmę wewnętrznej wiedzy jednocześnie w wielu obszarach jest czasochłonne i drogie. *Open innovation* to umiejętność zwiększenia potencjału firmy o innowacyjne rozwiązania z zewnątrz oraz właściwe zarządzanie rozwiązaniami wewnątrz. W kontekście *open innovation* często przytaczany jest przykład PepsiCo oraz marki Lipton, które wniosły wiedzę biznesową i technologiczną na temat napojów butelkowanych oraz herbaty i jej właściwości, co zaowocowało nowym produktem – Lipton Ice Tea.

PODSUMOWANIE

Innowacyjność, osiągnięta głównie dzięki opracowywaniu i wdrażaniu nowych rozwiązań, jest obecnie istotnym czynnikiem wpływającym na efektywność gospodarki i jej siłę. Jednocześnie zwiększa konkurencyjność gospodarki kraju na arenie międzynarodowej oraz dobrobyt jego mieszkańców. W najbliższych latach duże znaczenie będą miały przedsięwzięcia w zakresie prac badawczo-rozwojowych, których wynikiem będzie wprowadzenie na rynek nowych lub udoskonalonych produktów i usług.

Dostępne różnorodne formy wsparcia gwarantują, że każde przedsiębiorstwo, bez względu na wielkość, prowadzące działalność B+R znajdzie odpowiedni instrument wsparcia dla swoich przedsięwzięć. Doskonałą formą pomocy publicznej w obszarze B+R są zarówno fundusze strukturalne

UE oraz granty rządowe, jak i nowe uregulowania prawnofinansowe. Można przypuszczać, że te środki finansowe wraz z systemem wsparcia ustawami zachęcającą przedsiębiorców do angażowania kapitału własnego w proces badawczo-rozwojowy, do realizacji projektów o wysokim ryzyku, a tym samym do poszukiwania rozwiązań innowacyjnych dających przewagę konkurencyjną.

Literatura

- Bogdanienko, J. (red.) (2004). *Innowacyjność przedsiębiorstw*, Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Drucker, P.F. (1992). *Innowacja i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady*, Warszawa: PWE.
- Działalność badawczo-rozwojowa w Polsce* (2014). Raport GUS, Warszawa.
- Gorynia, M. (2012). *Ewolucja pozycji gospodarki polskiej w gospodarce światowej*, „Ekonomista” nr 4.
- Janasz, W. (red.) (2005). *Innowacje w działalności przedsiębiorstw w integracji z UE*, Warszawa: Difin.
- Marciniak, S. (2010). *Innowacyjność i konkurencyjność gospodarki*, Warszawa: C.H. Beck. ISBN 9788325515317.
- Marciniak, S. (2008). *Rada nauki w gospodarce opartej na wiedzy*, „Zeszyty Naukowe KNSiA PW”, z. 27.
- Misala, J. (2011). *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej*, Warszawa: PWE.
- Nauka i technika* (2012). Raport GUS, Warszawa.
- Nieć, M. (2013). *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w Polsce na tle krajów Europy*, [w:] *Świat innowacyjnego społeczeństwa. Trendy na najbliższe lata*, Warszawa: PARP.
- Podręcznik Oslo* (1999). OCDE, Eurostat, KBN.
- Zadura-Lichota, P. (2015). *Innowacyjna przedsiębiorczość w Polsce, odkryty i ukryty potencjał polskiej innowacyjności*, Warszawa: PARP.

Źródła internetowe

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/innovation-scoreboard/index_en.htm [dostęp: 16.12.2016].

<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> [dostęp: 16.12.2016].

<http://gcr.weforum.org/ger/Rankings.htm> [dostęp: 16.12.2016].

<http://taxand.pl/attachments/Book/RaportRynekBRIwPolsce20151.pdf>
[dostęp: 16.12.2016].

<http://www.mg.gov.pl> [dostęp: 16.12.2016].

<http://www.stat.gov.pl> [dostęp: 16.12.2016].